

Sygn. akt I NWW 277/22

POSTANOWIENIE

Dnia 16 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie z wniosku M. J.

o wyłączenie sędziego Sądu Okręgowego M.B. od orzekania w sprawie o sygn. akt VI S 79/22,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym bez udziału stron w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 16 lutego 2023 r.,

stwierdza swoją niewłaściwość i wniosek zgodnie z właściwością przekazuje do rozpoznania Sądowi Okręgowemu Warszawa-Praga w Warszawie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 20 grudnia 2022 r. o sygn. akt VI S 79/22, Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie na podstawie art. 26 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym przekazał wniosek M. J. z 29 maja 2022 r. o wyłączenie sędziego SSO M.B. do rozpoznania Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 26 § 2 u.SN, do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Jednocześnie, stosownie do treści art. 26 § 3 u.SN,

wniosek, o którym mowa w art. 26 § 2 u.SN, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania.

Jednak na mocy postanowienia Wiceprezesa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 14 lipca 2021 r., wydanym w sprawie C-204/21, Rzeczpospolita Polska została zobowiązana, natychmiast i do czasu wydania wyroku kończącego postępowanie w tej sprawie, m.in. do zawieszenia stosowania art. 26 §§ 2, 4-6 i art. 82 §§ 2-5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (dalej: „u.SN”), w zmienionym brzmieniu, jak również art. 10 ustawy z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, przekazujących do wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego rozpoznawanie zarzutów braku niezawisłości sędziego lub braku niezależności sądu.

Natomiast ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2022, poz. 1259, dalej: „ustawa nowelizująca”), z dniem 15 lipca 2022 r. dodano do ustawy o Sądzie Najwyższym przepisy art. 29 ust. 4 25, regulujące instytucję tzw. testu niezawisłości i bezstronności sędziów Sądu Najwyższego. Podobny instrument został wprowadzony w tym samym czasie również m.in. w art. 42a § 3 14 p.u.s.p. Ustawodawca po raz kolejny w ostatnich latach rozbudował tym samym katalog środków prawnych umożliwiających badanie spełnienia przez sędziego rozpoznającego daną sprawę standardów niezawisłości i bezstronności. W art. 7 ust. 1 i 2 ustawy nowelizującej przewidziano regulacje intertemporalne, zgodnie z którymi nowe instytucje uregulowane kolejno w przepisach art. 29 § 5 u.SN i art. 42a § 3 p.u.s.p. mają odpowiednie zastosowanie również w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy

zmieniającej (tj. przed 15 lipca 2022 r.), to przepisy regulujące te instytucje mogą (a jednocześnie powinny) mieć zastosowanie także w odniesieniu do oceny zasadności wniosków o wyłączenie sędziów, które zostały złożone przed 15 lipca 2022 r. w sprawach enumeratywnie wymienionych w art. 29 § 6 u.SN i art. 42a § 4 p.u.s.p., o ile zostały one oparte na zarzucie braku niezawisłości sędziowskiej.

Zgodnie natomiast z art. 42a § 3 p.u.s.p. dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Przy czym, według art. 42a § 4 p.u.s.p., tego rodzaju wniosek o zweryfikowanie standardów niezawisłości i bezstronności na podstawie § 3 może być złożony jedynie wobec sędziego wyznaczonego do składu sądu rozpoznającego sprawę w pierwszej instancji lub apelację, z wyłączeniem spraw, w których termin do ich rozpoznania i wydania orzeczenia jest nie dłuższy niż miesiąc od dnia złożenia pisma procesowego wszczynającego postępowanie w sprawie.

Od strony procesowej, nowe instrumenty prawne, określone odpowiednio w art. 29 § 5 u.SN i art. 42a § 3 p.u.s.p., zostały tym samym ukształtowane jako środki, w ramach których można formułować zarzuty braku niezawisłości i bezstronności sędziego z powołaniem się na okoliczności towarzyszące jego powołaniu oraz postępowania sędziego po powołaniu, jeżeli w okolicznościach konkretnej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego (realny) wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 listopada 2022 r., I NWW 65/22).

W uzasadnieniu ustawy nowelizującej stwierdzono, że „celem tej instytucji jest zapewnienie uczestnikom postępowania sądowego (...) gwarancji procesowych, że nie występują jakiegokolwiek wątpliwości odnośnie do bezstronności i niezawisłości sędziego orzekającego w sprawie”.

Zgodnie z regułą prymatu nowej ustawy stwierdzić należy, że wniosek o wyłączenie sędziego, złożony w sprawie należącej do którejś z kategorii spraw wymienionych odpowiednio w art. 29 § 6 u.SN i art. 42a § 4 p.u.s.p., i obejmujący zarzut braku atrybutu sędziego w postaci niezawisłości – powinien podlegać rozpoznaniu w ramach procedury prowadzonej na podstawie przepisów nowych, tj. w ramach tzw. testu niezawisłości i bezstronności. Nadto wskazać należy, że nowe instrumenty prawne, uregulowane odpowiednio w art. 29 § 5 u.SN i art. 42a § 3 p.u.s.p., zapewniają szersze gwarancje procesowe wnioskodawcy.

W konsekwencji należy uznać, że wniosek o wyłączenie sędziego, złożony przy rozpatrywaniu danej sprawy, należącej do katalogu spraw wymienionych w art. 29 § 6 u.SN lub art. 42a § 4 p.u.s.p., nie podlega wyłącznej kognicji Sądu Najwyższego na podstawie art. 26 § 2 u.SN. w zakresie, w jakim zawiera on konkretny zarzut braku niezawisłości sędziowskiej. W takim przypadku znajdą bowiem zastosowanie nowe regulacje określone w art. 29 § 5 u.SN lub art. 42a § 3 p.u.s.p. Przy czym o tym, na jakiej podstawie dany wniosek podlega rozpoznawaniu i w jakim trybie, decyduje treść wniosku, w tym w szczególności jego uzasadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2021 r., I NWW 33/21).

Mając na uwadze zarzuty zawarte we wniosku o wyłączenie sędziego winny być one rozpoznane w trybie przewidzianym w art. 42a § 3 i n. p.u.s.p. Rodzi to konieczność zwrotu wniosku celem nadania mu biegu przez sąd właściwy do jego rozpoznania, tj. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy, uznając się za niewłaściwy do rozpoznania wniosków, przekazał je na podstawie art. 35 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42a § 4 p.u.s.p i art. 7 ustawy nowelizującej oraz art. 42 § 4 k.p.k., do rozpoznania Sądowi Okręgowemu Warszawa-Praga w Warszawie.